

IDEES ECONÒMIQUES I ANÀLISIS CONCRETES A *REVISTA DE CATALUNYA* (1924-1938)

FRANCESC ROCA
Universitat de Barcelona

RESUM

Nota sobre la presència d'estudis sobre temes econòmics publicats a la *Revista de Catalunya* el període de 1924 a 1938.

PARAULES CLAU

Revista de Catalunya, primera etapa, economia.

Economic ideas and specific analyses in the *Revista de Catalunya* (1924-1938)

ABSTRACT

Text on the presence of economic articles published in the *Revista de Catalunya* during the period from 1924 to 1938.

KEYWORDS

Revista de Catalunya, initial phase, economics.

Molts dels grans economistes catalans formats abans de 1936-1939 escriuen –i molt– a *Revista de Catalunya*. Són, de formació, enginyers industrials com Josep M. Tallada o Carles Pi i Sunyer, llicenciats en dret com Pere Corominas, Manuel Reventós o Lluç Beltran, un llicenciat en filosofia i lletres com Joan Crexells. De fet, en aquesta revista es troben esbossos, o primeres versions (o, senzillament, fragments), d'alguns dels llibres d'assaig, i d'anàlisi, que publicaran més tard.

Al mateix temps, descobrim que els economistes escriuen amb fonts, o sobre temes, no estrictament econòmics –suposant que hi hagi temes «estrictament econòmics». En canvi, alguns assagistes no economistes escriuen sobre

qüestions que tenen una vessant econòmica important. Per exemple, el doctor Aiguader i Miró, futur alcalde de Barcelona, escriu sobre «La fatiga obrera».

ECONOMISTES...

Carles Pi i Sunyer parla dels «reflexos de la personalitat catalana en el Cançoner» (1928), Manuel Reventós de «l'essència i el valor actual de la democràcia», i fa una «breu història dels moviments socials barcelonins», Lluç Beltran segueix la trajectòria biogràfica i la personalitat de Karl Kautsky (1938) i presenta «els aspectes econòmics de la qüestió txecoslovaca» (1938), i Pere Corominas s'acara amb Miguel de Unamuno (1938).

Sempre, fugint dels tòpics. Per exemple, segon Lluç Beltran, Kautsky no és ni «el renegat Kautsky» dels bolxevics, ni el «traïdor» dels feixistes, ni el «demòcrata intransigent» dels reaccionaris, ni el «marxista» que espanta els burgesos. Segons el professor Beltran, és «intel·ligent, coratjós, honest, fidel a una causa que creia justa, i generosament tolerant».

... I NO ECONOMISTES

Entre els no economistes, els assaigs d'un gran interès pel seu contingut econòmic no són gens menyspreables. Per exemple, les pàgines de Josep Pla sobre «la qüestió obrera a Catalunya» (1924), basades en una anàlisi de Ferran Cuito a *Justícia social*, les informacions de Maspons i Anglases sobre «institucions catalanes vigents a l'estranger» (1926) o la suggestiva proposta del sempre suggestiu Nicolau M. Rubió i Tudurí: «La qüestió fonamental de l'urbanisme: el país-estat» (1926).

QÜESTIONS CENTRALS

Els articles d'economia de la *Revista*, com succeeix amb molts dels articles d'altres àrees, van directament al centre de les grans qüestions contemporànies. Per exemple, Manuel Reventós explica que l'obrerisme barceloní és «una mescla singular de passió [...] i de labor tenaç, però modesta» (1931). El seny i la rauxa de Jaume Vicens Vives, uns quants anys abans, i aplicat directament a explicar el moviment obrer català. O Josep M. Vilà, quan afirma que, mentre Catalunya exporta «frites, oli, vi i patates», resulta que «El problema del blat a Espanya»

(1931) és greu, car no sembla tenir solució. La raó de fons, sovint oblidada, és que «Espanya no és un país fecundament agrícola». Etcètera.

POBLACIÓ I «SITUACIÓ ECONÒMICA»

En l'article *El problema de la població a Catalunya* (1925), el seu autor, el prehistoriador Josep de C. Serra-Ràfols, escriu com de passada unes paraules que vistes a distància impressionen, car, ben segur, reflecteixen una idea àmpliament difosa en els anys 1920-1930. Aquestes paraules son: «les tendències neo-malthusianes estan molt esteses entre nosaltres, i, per altra banda, no se sap si blasmar-les davant la situació econòmica de moltes llars».

Així, la reducció del volum de la unitat familiar (unitat de producció i unitat de consum alhora) que seria resultat de la difusió del neomalthusianisme no seria considerada com un fet negatiu, donada la precarietat de moltes economies familiars. No sembla que la «situació econòmica» pugui variar.

La idea inversa era: només les petites unitats amb l'ajut dels serveis públics-públics (ajuntaments, diputacions, estats) podrien tirar endavant. Aquest idea no tenia, curiosament, pensament formal-acadèmic a favor. Si més no, a les pàgines de *Revista*. Però sí, en canvi, aquesta idea tenia al darrere una pràctica prou difosa en la societat catalana entre les classes mitjanes i en la classe obrera. I des de feia moltes dècades, quasi cent anys. Jaume Balmes l'havia sospesat.

«EL COST DE LA GUERRA» (1938)

El 1938, Lluç Beltran, el jove economista que havia escrit, amb Joan Sardà, el volum titulat *Els problemes de la banca catalana* que edità l'Institut d'Investigacions Econòmiques adscrit a la Generalitat de Catalunya, va publicar, a la *Revista*, dos articles llargs que poden ésser qualificats d'importants. Ho serien encara que Beltran no hagués esdevingut una figura acadèmica i politicoeconòmica d'aquella estranya societat hispànica dels anys 1950-1960. Estranya, perquè es basava en una economia en la qual la permanència d'una dictadura politicomilitar nacionalista espanyola –que afavoria directament certes empreses i empresaris concrets, i certs cercles– no significaria ni la paràlisi econòmica, ni la desertificació cultural, ni l'absència de moviments socials de tipus positiu.

El primer article és unes «Notes sobre els cicles econòmics». La seva conclusió és contundent: «la crisi i la depressió no son cap desgràcia, sinó una rectificació inevitable, a la qual no convé oposar-se».

El segon article és «El cost de la guerra» (novembre de 1938) i es refereix, concretament, a les «conseqüències econòmiques de la guerra civil i d'independència que vivim». Segons Beltran, i tal com explicaran, trenta anys després, Jacint Ros Hombravella, Antoni Montserrat, Joan Clavera i J. M. Esteban-Marquillas, la «destrucció física de capital fix no serà important». Les pèrdues humanes sí, és clar. Valors mobiliaris, joies i art poden ésser exportats i venuts.

L'important és que Beltran pensa que la represa econòmica després de la Guerra d'Espanya serà relativament fàcil. Una raó és que tot fa pensar que seguiran les exportacions, perquè es podran importar fibres tèxtils i maquinària.

Una segona raó és que Catalunya tindrà crèdit, destinat a capital circulant, subministrat per bancs i caixes de diferents punts del món. Car hi ha confiança en l'economia catalana.

Una tercera raó és que «les nostres dificultats no son d'escassetat, sinó d'abundància, creada principalment pel progrés tècnic». Des de Keynes, sabem que una crisi de demanda se sap redreçar millor que una crisi d'oferta. Si participem en el comerç internacional, les conseqüències econòmiques de la Guerra d'Espanya seran menys negatives del que es podria pensar d'antuvi. La realitat, però, fou ben diferent, car entre 1939 i 1960 el comerç exterior català era controlat i limitat burocràticament per les autoritats econòmiques de la dictadura espanyola. La represa/retorn no es produiria fins als anys seixanta.